

Naročnina za Ljubljansko pokrajino: letno 100 lir (za inozemstvo 110 lir), za 1/2 leta 50 lir, za 1/4 leta 25 lir, mesečno 9 lir. Težnjaška izdaja letno 50 lir. Plača in tozi se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.963.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak torek in petek

Ljubljana, torek 28. marca 1944

Preis - Cena L 0'80

Za večjo kmetijsko proizvodnjo na Jugovzhodu

Napake stare agrarne reforme se ne bodo ponovile

Da dobrota ne bo sirota

Iz časopisja zadnjih dni posnemamo dva zgovorna primera.

Oba dnevnika sta volilo pokojnega veletrgovca Preloga za mestne reveže v znesku 60.000 lir označila takole:

Marsikatera karitativna organizacija je pred kratkim umrlega ljubljanskega veletrgovca g. Karla Preloga s spoštovanjem cenila za svojega tihega, zato pa tem večjega dobrotnika. Prav rad in prav mnogo je dajal, toda vedno na skrivaj, da res ni vedela desnica, kaj dela levica. Zato je pa ta do bri pokojnik tudi ob vsakem še tako velikem darilu prepevedal kakršno koli večjemu krogu dostopno zahvalo. Skrajno skromni, zares plemeniti mož se je samo smehljaj, če mu je kdo očital preveliko varčnost. Ze samo izkazovanje dobrote mu je bilo najslajše zadoščenje.

V nekem tedniku pa je zadnjič ravnateljstvo gluhonemnice pojasnilo, da je trgovka gospa Anica že več let velika dobrotnica gluhoneme mladine. To pojasnilo je dalo ravnateljstvo zaradi tega, ker je neki »Ljubljčan« pisal, da je trgovka v zadregi pri preiskavi za trjevala, da je količina moke namenjena gluhonemci, ki pa »seveda o tem ni ničesar vedela«. Ravnateljstvo je svoje pojasnilo zaključilo takole: Tudi za lanski Božič je bila namenjena gospa Anica obdarovati zavodne gojence, to pot z omenjeno moko. Preiskava njenega lokala pa je to prepričala. Ravnateljstvo gluhonemnice si šteje v dolžnost, da tudi tem potom izreka gospe Anici svojo najsrčnejšo zahvalo za njeno veliku darilo gluhonemi mladini in jo prosi, da bi ji članek »Ljubljčan« ne vzel njenega lepega in blagega socialnega čuta do gluhoneme mladine.

Zakaj sta ta dva primera zgovorna in značilna? — Zato, ker spadata v zrealo razdvojenih in razdražljivih dni, v katerih se pojavljajo tudi ljudje, katerim je že beseda trgovec sinonim dobičkarstva in sebičnosti. Kakor vselej, kadar so se gospodarske razmere poslabšale, tako padajo tudi zdaj na trgovce in druge gospodarstvenike pavšalni očitki, ki so že v bistvu krivični in nedostojni, pri tem pa narodni skupnosti zelo škodljivi, ker bi utegnili povzročiti, da postane najlepša, skrita dobrota z nehvaležnostjo zamorjena sirota.

Da dobrota ne bo sirota, bodimo pravični in objektivni ter zavračamo vsa pavšalna očitjanja!

Odrezki živilskih nakaznic

Mestni preskrbovalni urad bo odrezke nakaznic vseh racioniranih živil in tobaka za mesec marec prevzemal v sobi št. 8, II. nadstropje Mestnega doma, tako da pridejo na vrsto po naslednjem redu:

Dne 3. aprila pekji z začetnicami A—J, 4. aprila K—P, 5. aprila Pl—Z.

Dne 6. aprila pridejo na vrsto trafikanti z začetnicami A—Km, 7. aprila Ko—Pi, 8. aprila Pl—Z.

Dne 10. aprila pridejo na vrsto trgovci z začetnicami A—Ba, dne 11. aprila Be—E, 12. aprila F—G, 13. aprila H—J, 14. aprila Ka do Kol, 15. aprila Nabavljalna zadruga železničarjev, 17. aprila trgovci Kom—Kru, 18. aprila Ku—Mal, 19. aprila Mar—Mi, 20. aprila Mi

Vojna, a tudi že prejšnji gospodarski razvoj, sta znova postavila v jugovzhodnih državah na dnevni red vprašanje ureditve kmetijske zemlje. Po prvi svetovni vojni je bil v ospredju socialni motiv in z agrarno reformo naj bi dobil zemljo kmet z malo ali nič lastne zemlje. To tudi zato, da bi se državna misel utrdila, ker so dobivali zemljo samo pripadniki državnega naroda. Danes pa se vse vprašanje postavlja čisto drugače in na vsem Jugovzhodu se gleda predvsem na to, kako bi se z novo delovitvijo zemlje povečala kmetijska proizvodnja, kakor ugotavlja Nikolai Benekiser v »Reich« z dne 12. marca.

To novo spoznanje ni le posledica sedanje vojne, temveč je že pred sedanjo vojno prodrla zavest, da se socialni nameni agrarne reforme ne morejo doseči, če ni postavljena vsa agrarna reforma na solidno gospodarsko podlago. Takšne podlage pa prva agrarna reforma ni imela, kakor se je izkazalo že pred sedanjo vojno. Čim bolj se je boljšal položaj kmetijstva, tem bolj je bilo jasno, da je večji zaslužek odvisen od povečanja proizvodnje.

Če se gleda danes predvsem na povečanje proizvodnje, s tem ni rečeno, da bi se manj upoštevali nacionalni in socialni motivi agrarne reforme. Spremenilo se je le to, da se danes v prvi vrsti misli na povečanje proizvodnje in šele v drugi vrsti na socialne in nacionalne razloge. Spremenilo pa se je tudi naziranje glede vrednote in socialnih zahtev. Danes se ve, da se ne loči vedno podeželski proletariat od z zemljo zadostno obdarjenim prebivalstvom samo po brezposelnosti in posesti nekaj njiv. Danes se ve, da ima tudi zemlja do zemljiškega lastnika določene zahteve. Gospodarska storilnost in socialne stopnje so pač v medsebojni odvisnosti.

Vse to potrjujejo tudi izkušnje. Skupina romunskih dijakov je pod vodstvom sociologa Gustija po letu 1938, v raznih krajih Romunije proučila posledice agrarne reforme. Ugotovila je, da so se srednje in velike kmetije povečale, ker so tisti, ki so bili deležni agrarne reforme, več zemlje prodali ko oni, ki so že pred agrarno reformo imeli zemljo. Do 1. 1938. so z agrarno reformo obdarjeni prodali v nižinskih krajih 3—40 odstotkov svoje zemlje, dočim so prodali stari lastniki le 0,3 do 14 odstotkov. V goratih krajih pa prvi 1—22, drugi pa le 0,2 do 10 odstotkov. To se pravi, da je zemlja prešla na boljše gospodarja, ki je tudi v resnici dosegel večjo donosnost svoje zemlje. Zaradi agrarne reforme je kmetijska proizvodnja padla in zato je prodrlo spoznanje, da se sme dati zemlja samo sposobnemu kmetovalcu in da se mu mora dati toliko zemlje, kolikor jo more obdelati.

V vseh jugovzhodnih deželah so se po izbruhu vojne izdali razni do O, 21. aprila Pa—Pl, 22. aprila Po—Re, 24. aprila Ro—S, 25. aprila Š—To, 26. aprila Tre—Vi, dne 27. aprila Vo—Z, dne 28. aprila pa vsi trgovci z bonboni.

ukrepi za vodenje in povečanje proizvodnje in ti ukrepi so imeli tudi socialni pomen. Tako se je spoznalo, kako velikega pomena je kmetijska strokovna naobrazba, duhovna živahnost in zanimanje za vse ugotovitve in pridobitve znanosti ter socialni položaj kmetovalca. Zato so se ustanovljale kmetijske šole, traktorske šole, vzorne kmetije in izvedla se je mobilizacija kmetijskih sil (v Romuniji). V mnogih jugovzhodnih deželah so bili postavljeni posebni uradniki, ki so morali gledati na to, da se kmetijska dela pravilno izvedejo. Določilo se je tudi, koliko se mora od vsakega hektarja oddati pridelkov ter se s tem določil za vse obvezni standard. Omeniti treba tudi razne ugodnosti, ki so se dovolile, da se nabavijo novi stroji.

A tudi vprašanje velikosti posestva in razdelitve zemlje se je na novo postavilo. Izkušnja je dokazala, da so na jugovzhodu hektarski donosi velikih podjetij večji ko malih in srednjih kmetij. Tud. morejo veleposestva laže preiti na novo obdelovanje zemlje ter se v

mного večji meri posluževati strojev. Na podlagi teh izkušenj se je ugotovilo, da bi bilo dobro, če bi igrala male kmetije manjšo, srednja in velika posestva pa večjo vlogo ko pred vojno. Jasno pa je, da se bo praktično na to gledalo šele po vojni.

Nova agrarno-politična spoznanja streme za socializacijo zemlje. V navezanosti kmetovalca na zemljo vidijo še nadalje najtrdnjšo podlago za sedanji družabni red. Rešiti pa bo treba še drugo in težko vprašanje, da se zmanjša napetost med velikimi in kmetijsko bolj donosnimi podjetji ter nalimi kmetijami, ki so v socialnem oziru bolj zaželene. V Romuniji so skušali to vprašanje rešiti ustanavljanjem zadrug, vendar pa dokončnih rezultatov glede koristnosti teh zadrug še ni. Kakšen bo nadaljnji razvoj agrarne politike, še ni mogoče reči, jasno pa je to, da se proizvajalno politični ozir ne bo več dal potisniti v ozadje in la bo za vsako novo agrarno reformo najvažnejše vprašanje, kako bo ta koristna za povečanje proizvodnje.

Pomen cikoriije v industriji nadomestkov kave

Ze poldrugo stoletje igra industrija nadomestkov kave važno vlogo v gospodarskem življenju Evrope. Pri prehrani niso važni njeni izdelki samo zdaj, ko ni mogoče dobiti prave kave, važni in zaželeni so bili tudi pred vojno, ko je bilo kave in čaja dovolj na razpolago. To dokazujejo statistični podatki. Potrošnja hranilnih pi-jac je bila leta 1938. v Nemčiji naslednja: 9,22 milijarde litrov kavinih nadomestkov, 4,78 milijarde litrov piva, 7,5 milijarde litrov mleka, 7,96 milijarde litrov prave kave in 1,02 milijarde litrov čaja. Kakor v Nemčiji, tako so bili tudi v raznih drugih deželah nadomestki kave na prvem mestu. Med surovinami industrije nadomestkov kave je najvažnejša cikoriija. O njenem pridelovanju navaja »Südost-Echo« naslednje podatke:

V Nemčiji pridelujejo cikoriijo sporedno s sladkorno repo. Pridelovalci so sami pražene in zmlete korenine uporabljali za dodatek in nadomestek prave kave, prva tovarna cikoriija pa je bila ustanovljena leta 1769. v Braunschweigu. Od vseh nemških kultur cikoriije pride na Wartheland 43%, na Saško pa 21%, precej cikoriije pa pridelajo tudi v alpskih in donavskih pokrajinah. V Protektoratu dobivajo pridelovalci cikoriijo za premijo umetna gnojila in 1 ha nasada cikoriije je toliko vreden ko 2 ha nasada sladkorne repe. V Generalni guberniji so pridelovanje cikoriije obnovili in od lanskega pridelka je dobila industrija nadomestkov kave okrog 2600 ton. Letos bodo nasadi cikoriije obsegali okrog 1700 ha.

Na Madžarskem so lani pridelali dovolj cikoriije za domačo potrošnjo, kadar je letina boljša, pa ostanejo znatne količine tudi za izvoz. Na Hrvaškem je bil lanski pridelok najslabši v zadnjih petdeset-

ih letih. Zaradi slabega vremena in pomanjkanja delovnih moči je bil pičel pridelok tudi v Romuniji. Slovaška pa je pridelala dovolj za domačo potrošnjo.

V Franciji je potrošnja fabrikatov cikoriije še večja ko v Nemčiji. Leta 1939. je znašala okrog 45.000 ton ali 1150 g na prebivalca, nasadi cikoriije pa so obsegali 8432 ha ter dali okrog 237.000 ton svežih in 52.000 ton posušenih korenin. Med vojno so se nasadi precej skrčili ter so lani obsegali 4500 ha. Kapaciteta vseh francoskih sušilnic cikoriije je približno 65.000 ton.

Belgija, ki je bila nekdanj važen izvoznik cikoriije, je imela lani na površini 1560 ha zaradi neugodnega vremena skromen pridelok, od katerega je dobila domača industrija okrog 3000 ton, dobi pa morda še do 2000 ton.

Na Danskem, kjer je bila velika potrošnja prave kave, se pridelovanje cikoriije šele uvaja. L. 1938. je prišlo od potrošnje prave kave na vsakega prebivalca 7,6 kg, od kavinih surogatov pa približno 2 kg. L. 1941. se je povprečna potrošnja prave kave znižala na 1,3 kilograma, potrošnja surogatov pa zvišala na 5 kg. Surovine danske industrije nadomestkov kave so cikoriija, sladkorna repa, žito in slad, od skupne površine vseh teh surovin 4400 ha pa pride na cikoriijo okrog 300 ha.

Pridelovanje cikoriije pospešujejo tudi na Finskem. Leta 1941. so obsegali nasadi 200 ha, naslednje leto 600 ha, lani pa 1000 ha.

Strokovnjaki so ugotovili, da je cikoriija najzdatnejši nadomestek kave. To se predvsem vidi pri primerjavi z žitom. Od enega hektarja nasada cikoriije ima industrija nadomestkov kave štirikrat toliko surovin ko od enega hektarja ječmena in drugega žita.

Skupna nabavna in prodajna zadruga

r. z. z. o. j. v Ljubljani

ima redno letno skupščino v nedeljo, dne 2. aprila ob pol 10. dopoldne v Trgovskem domu v Ljubljani, Gregorčičeva ulica.

Cilji nemške politike cen se ne izpremene

Drž. komisar za cene dr. Fischböck je na nekem zborovanju poudaril, da ostanejo cilji nemške politike cen neizpremenjeni in da se morajo ohraniti cene stabilne. V marsikateri državi je sicer zavzela črna borza velik obseg, disciplina nemškega ljudstva in nemškega gospodarstva pa mora Nemčijo pred to nevarnostjo ubraniti. Če krši kateri Nemeec zakone o cenah ali predpise o prehrani v zasedenih ozemljih, je ravno tako kriv, kakor če bi prekršil te predpise v Nemčiji. Državna kriminalna policija bo proti takšnim pojavom nastopila z zelo trdo roko. Čeprav bi se v inozemstvu cene zvišale, ne sme nastati na nemškem regularnem trgu nikaka podražitev ali pa zvišanje proizvajalnih stroškov. Od pristojnega oblasti izdani ukrepi popolnoma za- dostojuje, da more uvoznik tudi za inozemsko blago ohraniti nemški nivo cen.

Racionalno lesno gospodarstvo na Hrvaškem

Sedanji položaj lesnega gospodarstva na Hrvaškem zahteva natančno kontrolo potrošnje in smiselno uporabo razpoložljivega lesa. Dosedanja enostranska usmerjenost lesne industrije na žage se naj v bodoče organično izpopolni. Število žag nameravamo prilagoditi gospodarskim možnostim dežele. Zlasti pa naj bi se skrbelo za sistematično izkoriščanje kakovostno slabših lesnih vrst. Zelo mnogo se upa od novih uporabnih možnosti z ustanovitvijo celulozne tovarne.

Poseben oddelek gozdarskega ministrstva skrbi za gozdove, ki so v rokah kmetovalcev. Ti kmečki gozdovi merijo približno 800.000 hektarov in so zelo zanemarjeni. Če bi se ti gozdovi dobro upravljali, bi mogli dati na leto nič manj ko 2 milijona m³ lesa.

S temi ukrepi hoče hrvaška vlada bogastvo dežele, kar so njeni gozdovi, osvoboditi iz rok brezveznih špekulantov in napraviti konec neracionalnemu gospodarstvu. Vlada bo skrbela za zdravo gozdno gospodarstvo, kar ne bo v korist le vsej deželi, temveč tudi posameznikom.

107 novih romunskih delniških družb

Lani se je v Romuniji ustanovilo manj delniških družb ko l. 1942. v nove družbe investirani kapital pa je bil večji. V vsej Romuniji se je ustanovilo 107 novih delniških družb, od teh 90 v Bukarešti proti 133 družbam v l. 1942. Investirani kapital v nove družbe pa je znašal lani 1412 milijona, predlanskim pa le 1006 milijonov lejev.

Stavke v USA

Od 1. 1933. do lani je bilo v USA 30.433 delavskih stavk, pri katerih se je zgubilo 145 milijonov delovnih dni. V zadnjih desetih letih pride povprečno na leto 2767 stavk, prej pa jih je bilo povprečno na leto 767. Največ stavk (4740) jih je bilo leta 1937., lani pa 3750.

Gostilničarski vestnik

Odrezki živilskih nakaznic

Vse marčne odrezke, pobrane po gostinskih obratih, bo mestni preskrbovalni urad prevzemal v sobi štev. 9, II. nadstropje v Mestnem domu tako, da pridejo na vrsto 3. aprila obrati za začetnico A, 4. aprila B, 5. aprila C—C, 6. aprila Da—De, 7. aprila Do do konca te črke, 8. aprila E—F, 10. aprila z začetnico G, 11. aprila H, dne 12. aprila I—J, 13. aprila Ka do Kom, 14. aprila Kon do konca te črke, 15. aprila L, 17. aprila M, 18. aprila N—O, 19. aprila P, dne 20. aprila R, 21. aprila S, 22. aprila Š, 24. aprila T—U, 25. aprila V in 26. aprila Z in Ž.

Zamenjava blaga na Hrvatskem

V hrvatskem kmetijstvu se v zadnjem času precej uveljavljajo zamenjave blaga. Po zadnjih odredbah ministrstva za kmetijstvo in prehrano dobivajo pridelovalci sladkorne repe, sončničnega semena, cikorije in soje za svoje pridelke samo še blago. Tako se dobi za 100 kg cikorije 2,5 kg sladkorja in 10 kg nadomestkov kave, za 100 kg sončničnega semena 5 kg olja, 15 kg oljnih tropin in 8 kg sladkorja, za 100 kg semena soje pa 5 kg olja, 20 kg oljnih tropin in 10 kg sladkorja.

Zbiranje kovin na Madžarskem

Da bi se pospešilo zbiranje starih kovin in kovinskih odpadkov, se na Madžarskem odslej dobivajo novi kovinski izdelki v principu le takrat, če se oddajo stari izrabljeni kovinski izdelki. Tako dobi industrijsko podjetje nove stroje, če odda svoje stare, kmet pa novo orodje, če odda staro in pokvarjeno. Bakrene žice se zamenjavajo in nadomeščajo z aluminijastimi, izdelki iz kositra pa z izdelki iz aluminija.

Manjša donosnost francoskega kmetijstva

Donosi, ki jih doseže francoski kmetovalec, so za tretjino manjši, kakor pa jih doseže nemški kmetovalec. Vzrok te manjše donosnosti je strah francoskega kmetovaleca pred denarnimi naložbami. S sodelovanjem nemških oblasti si sedaj francoska vlada prizadeva, da bi modernizirala francosko kmetijstvo. Za leto 1944. se predvideva večja gojitev krompirja, žita in sladkorne pese. Približno 800 nemških kmetijskih strokovnjakov bo pomagalo francoskim kmetovalcem s svojimi izkušnjami.

Pridobitve romunskih zadrug

Nacionalni zadrugi institut Romunije je lani izdatno podpiral razne zadrugne panoge. Za kovačije in kolarnice je naročil iz Nemčije 200, iz Belgije pa 50 vagonov železa, naročenih pa je v Nemčiji tudi mnogo kmetijskih strojev in orodja. Zadruga v Devi na Sedmograškem je dobila iz Madžarske za 10 milijonov lejev sodov in druge opreme svojega velikega skladišča za slivovko in drugo žganje, v Bukarešti so uredili hladilnice za 35 vagonov živil, v provinci pa je bilo opremljenih 21 velikih živilskih skladišč. Zadruga, ki producira ovčji sir v Dobrudži, je dobila 30 milijonov lejev kredita.

Nakaznice za tobakne izdelke

Trafikanti naj pridejo po nakaznice za tobakne izdelke za mesec april v mestni preskrbovalni urad od 8. do 12. v sobo št. 8, II. nadstropje Mestnega doma, tako da pridejo na vrsto 28. marca trafikanti z začetnicami A—G, dne 29. marca H—Ko, 30. marca Kr—N in 31. marca O—Ž.

Meddržavno razširjenje zadrugištva na Jugovzhodu - problematično

Pod tem naslovom objavlja »Deutsche Adria-Zeitung« članek, ki zasluži pozornost tudi naše javnosti, ker tudi pri nas se je dostikrat precenjeval pomen zadrugištva, prav tako pa tudi precenjevale naloge zadrugištva. Tržaški list piše:

V gospodarskem življenju jugovzhodne Evrope imajo zadrugne izreden pomen. Primerno strukturirane posameznih dežel, v katerih zavzema kmetijska proizvodnja glavno vlogo, obrt pa je deloma predindustrijsko delavnostjo, se je razvilo zadrugištvo v nepogrešljiv gospodarski činitelj. V jugovzhodnih evropskih deželah se opaža tendenca, da bi postale kmetijske zadrugne organi meddržavne izmenjave blaga. Ustanovitev madžarsko-bolgarskega zadrugnega odbora v l. 1940. se označuje kot začetek zadrugnega mednarodnega sodelovanja, pri katerem naj bi sodelovale vse dežele karpatskega ozemlja in Balkana zaradi skupne prodaje svojih kmetijskih presežkov. Kot sredstvo za zatiranje agrarne krize po sedanji vojni naj bi se ustvaril agrarni blok, ki naj bi stopil v borbo s čezmorsko konkurenco.

Ta načrt kritikuje H. Gerdezmann v reviji »Die deutsche Volkswirtschaft« ter navaja, zakaj

je od nekad bilo balkansko žito dražje ko čezmorsko. Tudi v podmeni, da bi bilo nekoč zopet treba računati z novo dobo kapitalističnega svobodnega svetovnega gospodarstva, bodo najbrže relacije med jugovzhodno evropskimi in čezmorskimi kmetijskimi cenami za Evropo ravno tako neugodne ko prej. Dejansko pa so takšna razmotrivanja zgrešena in pomenilo bi potvarjati zadrugno misel, če bi se zadrugištvo oropalo svojega nacionalnega značaja. Zadruga ima svojo podlago v prostovoljnem dogovoru kmetovalcev, ki se osebno poznajo, da skupno izvedejo potrebne posle radi prihranitve dela in časa. Če je zadrugno gibanje polagoma vedno več pridobilo na obsegu in pomenu, so mu vendarle postavljene naravne meje, ki se večinoma skladajo z jezikovno in narodno pripadnostjo zadrugnikov.

Pa tudi brez ozira na te razloge, ki zadevajo bistvo zadrugištva, treba opozoriti še na to, da je skrb zaradi konkurence evropskega žita s čezmorskimi čisto odveč. Nova Evropa bo čim bolj stremila po samopreskrbi v prehrani in zato v prvi vrsti kupovala žito, ki se v njej proizvaja, kajti sicer bi ta vojna izgubila sploh vsak smisel.

Volna in svila v Turčiji

Za razvoj živinoreje ima Turčija najboljše pogoje, na prvem mestu pa je še vedno reja ovac in koz, ki je zelo važna, ker daje deželi dragocene tekstilne surovine. Iz dolge dlake po Turčiji najbolj razširjene pasme črnih koz izdelujejo dobro flanelo in drugo tekstilno blago. To dlako, ki je v tekstilni stroki znana pod imenom »mohar«, izvažajo Turčija v velikih količinah. Največ tega izvoza je šlo nekdanj v Anglijo (Bradford) in v Ameriko (Boston), v zadnjih letih pred sedanjo vojno pa tudi v Nemčijo in Rusijo. Povprečna predvojna letna proizvodnja je bila 7,5 milijona kg, med vojno pa se je znižala na okrog 5 milijonov kg. Letos bo proizvodnja spet precej večja in bodo okrog 5 milijonov kilogramov izvozili v Nemčijo, Madžarsko in Svico.

Ovčjereja je dobro razvita skoraj v vseh turških pokrajinah. Povprečna letna proizvodnja volne je bila pred sedanjo vojno 30 milijonov kg in so od tega izvozili na leto po 10 do 12 milijonov kg. Med vojno se je proizvodnja znižala za kakih 10 do 15% in uvoz je bil omejen, da bi ostalo dovolj

volne domači tekstilni industriji. Najboljšo volno, ki je znana pod imenom »rumelik«, pridobivajo v zapadnem delu Turčije.

Svilarstvo je v Turčiji že staro. V šestem stoletju so romarji iz Kitajske v svojih votlih palicah prinesli sviloprejkice v Turčijo in potem se je svilarstvo iz Turčije razširilo po evropskem jugu. Največ svile pridobivajo v zapadnem delu Turčije, v manjšem obsegu pa je svilarstvo razvito tudi v Vzhodni Anatoliji. Povprečna letna proizvodnja je dosegla že 1 milijon kg in je tako tudi svila važno turško izvozno blago. Odkar ni več svile iz Japonske, se za turško svilo najbolj zanimajo Angleži in Američani, ker jo potrebujejo pri izdelovanju padal. Zaradi velikega povpraševanja se je turška svila naglo podražila. V nekaj mesecih se je kilogram svilenih niti podražil od 40 na 53 turških funtov.

»Südost-Echo« naglašja, da so v zadnjem letu iz Turčije izvozili preveč svile in da se je morala zaradi tega znatno omejiti domača potrošnja, pri čemer se je seveda tudi na domačem trgu svila močno podražila.

Zakonito nadzorstvo nad storitvami v slovaški živinoreji

Kmetijsko nadzorstvo na Slovaškem je bilo doslej le prostovoljno. Dobro so jo organizirali le nemški kmetovalci. Sedaj pa razpravlja slovaški parlament o zakonskem načrtu, s katerim bi se uvedlo obvezno nadzorstvo v slovaški živinoreji. Postopoma naj se zredi 25 do 30 tisoč plemenskih krav, ki bi se stalno nadzirale. Z uvozom nove plemenske živine naj bi se storitve zvišale. Danes ima Slovaška le 6000 do 8000 kontroliranih krav.

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, sušilomonga in lika domače perilo
tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6, Šelenburgova 3
Telefon št. 22-72.

Denarništvo in zavarovalstvo

Kreditni zavodi v Primorju

Važen činitelj v gospodarskem življenju Primorja so kreditni zavodi. O njih daje »Deutsche Adria-Zeitung« naslednji pregled:

Pravna podlaga kreditnih zavodov je dana z zakonom »Difesa di Risparmio e per la Disciplina della funzione creditoria« iz leta 1936. z dopolnilnimi zakoni iz leta 1937. in 1940., ki v glavnem ustrezajo nemškemu kreditnemu zakonu.

Za mesto Trst in za Tržaško pokrajino pa moremo razlikovati več skupin kreditnih zavodov, in sicer banke, hranilnice in rajfajzenke (Casse Rurali ed Artigiani). Pri bankah treba ločiti zopet dve skupini, in sicer lokalne banke, ki imajo svoj sedež v Trstu in podružnične banke, ki imajo svoj sedež izven Trsta oz. izven operacijske cone Jadransko Primorje.

Lokalni banki sta v Trstu dve: Banca Popolare Giuliana in Banca Friestina. Podružnice pa imajo italijanske velebanke, in to: Banca Nazionale di Lavoro, Banco di Napoli, Banco di Sicilia, ki veljajo po uvodoma omenjenem zakonu kot banke javnega prava. Kot banke v nacionalnem interesu pa veljajo podružnice bank: Banca Commerciale Italiana, Banco di Roma, Credito Italiano. Poleg teh ima svojo podružnico v Trstu še Banca d'America e d'Italia.

Dočim se bavijo banke predvsem s komercialnimi posli in kratkoročnimi kreditnimi posli, je naloga hranilnic, zbiranje hranilnih vlog in naložba denarja v dolgoročnih poslih. V Trstu se je tem poslom posvetila Cassa di Risparmio di Trieste. To je domača banka, ki je gospodarsko življenje Trsta ne more pogrešati.

Rajfajzovke imajo le lokalne

značaj in slone na zadrugni podlagi ter skrbe za manjše kredite kmetovalcem in obrtnikom.

Poleg vseh teh denarnih zavodov je v Trstu tudi podružnica banke »Banca d'Italia«, ki skrbi poleg svoje emisijske naloge ter kot efektivni in lombardni zavod tudi kot nadzorstvo bank v okviru pooblastil, ki jih ima od Ispettorato per la Difesa del Risparmio e per l'Esercizio del Credito.

Trst je tudi sedež krajevne skupine »Confederazione delle Aziende del Credito e delle Assicurazioni«, ki je podobna nemški gospodarski skupini.

Denarne vloge na Madžarskem

Centrala madžarskih denarnih zavodov je objavila, da so denarne vloge pri madžarskih denarnih zavodih in pri Poštni hranilnici konec lanskega leta znašale 4,4, leta 1928. pa 1,8 milijarde pengö. Od tega je prišlo na banke in hranilnice 3,6, na Poštno hranilnico pa 0,8 milijarde. Pri Poštni hranilnici je bil prirastek največji, namreč od 40,8 na 235,8 milijona, pri denarnih zavodih v Budapešti od 515,4 na 967,3, v provinci pa od 319 na 593,9 milijona pengö.

Računski zaključek Hrvatske državne banke izkazuje pri glavnici 200 milijonov kun 53,9 milijona kun čistega dobička, ki se bo porabil takole: za plačilo 6%ne dividende 4,5 milijona, 24,1 milijona pa dobi država.

»Hrvatski narod« cenil vrednost zlagatega zaklada bivše jugoslovanske Narodne banke na 100 milijonov dolarjev ter odločno protestira proti temu, da bi kdor koli razpolagal s tem denarjem, ki je tudi last Hrvatske.

Madžarski finančni minister je naročil 30 milijonov železnih novcev po 20 vinarjev in 20 milijonov po 10 vinarjev.

Gospodarske vesti

Bolgarska bo tudi letos uvozila iz inozemstva 17.000 ton umetnih gnojil. Poskusaj za določitev najboljše kemične sestave gnojil za bolgarska tla se bodo tudi še letos nadaljevali.

Romunija bo v prihodnjih mesecih izvozila v Srbijo 10.000 ton soli.

Turška vlada je s takojšnjo veljavnostjo prepovedala izvoz oljnatih rastlin razen semenskega lanu.

Francosko finančno ministrstvo je pristalo na predlog nemškega vojaškega poveljnika, da se sadičnem tobaku za večjo oddaja tobaka izroče kot premija dodatne tobakne nakaznice. Upajo, da bodo kmetovalci zaradi teh premij zasadiji več tobaka.

Med Francijo in Španijo se bo v kratkem sklenila pogodba, po kateri bo Španija dobavila Franciji za 35 milijonov pezet pomaranč in za 5 milijonov pezet limon.

Španska Marconijska družba je zvišala svojo delniško glavnico od 18 na 30 milijonov pezet.

V Švici bodo zmanjšani obroki sira, surovega masla in mleka. Z uradnih mest izjavljajo, da je zmanjšanje obrov neizogibna posledica manjše oddaje mleka in mlečnih izdelkov. Kraje imajo manj mleka zaradi pomanjkanja krme, v goratih krajih pa se je reja mladih živali povečala.

Na Danskem bodo sedaj uvedli enotno blago za ženske obleke, za moške obleke in perilo so enotni tipi že dalj časa v rabi.

Danska je od izbruha vojne izgubila 180 ladij s 385.000 tonami, t. j. 34,4% svojega predvojnega stanja, 1158 danskih mornarjev je pri tem izgubilo življenje.

Med Anglijo in de Gaulleovim odborom se je sklenila gospodarska pogodba, s katero se določa obračunski tečaj za frank na 200 fr. frankov = 1 funt. De Gaulleov odbor se je nadalje zavezal, da bo vse od Anglije za vojaške namene v francoskih kolonijah dovoljene kredite odplačal. Anglija more nadalje zahtevati v poljubni višini od odbora franke za vojaške izdatke na ozemlju odbora.

Angleški minister za proizvodnjo letal sir Cripps je v nekem govoru v Bristolu zahteval ustanovitev nadzorstvenega urada za investicije. Namesto bank naj bi ta urad nadziral in zaradi te zahteve ostro napadelški industrializacijo dežele. Tisk v Cityju je zaradi te zahteve ostro napadel Crippsa.

Predsednik trgovinske zbornice v Manchesteru je zahteval, da se tudi po vojni ohranijo minimalne cene za bombaž, ker je samo tako zajamčeno rentabilno obratovanje podjetij in zadostno plačilo delavcem. Manchesterški deali so se torej bistveno spremenili.

Tedenska potrošnja bencina v USA je bila zmanjšana na 9 litrov. Vsa izredna dovoljenja v krajih, kjer se pridobiva zemeljsko olje, so bila preklicana.

Med Mehiko in USA se v kratkem sklenu nova pogodba glede zemeljskega olja in se ameriški interesi v Mehiki okrepe, dočim so ostala dosežaki za angleško-mehiška pogajanja brezuspešna.

Argentinska vlada je odobrila argentinško-paragvajski sporazum o ustanovitvi carinske unije med Argentino in Paragvajem.

Na Japonskem so odpravili vse spalne vagonne na železnicah. Dnevnik izhajajo odslej je enkrat na dan, opoldanske in večerne izdaje listov so prenehale izhajati.

Indija je pred gospodarskim polomom je izjavil indijski finančni minister pred parlamentom v New Delhiju. Državni prirastki v tekočem finančnem letu znaša 942 milijonov rupij, kljub temu pa mora v tekočem gospodarskem letu izdati še tri milijarde rupij za kritje vojnih stroškov Anglije.

+

V imenu vseh sorodnikov sporočam žalostno vest, da je po težki bolezni dne 15. marca t.l. umrl moj ljubljani brat, gospod

LOJZE LEVSTEK

trgovec v Kotevju.

Sv. maša zadušnica bo darovana v župni cerkvi Sv. Petra v Ljubljani v četrtek dne 30. t.m. ob 7. uri.

Prosim tihega sožalja.

IVAN LEVSTEK

in ostalo sorodstvo.

Sodražica, Ljubljana, Kamnik, Ravensbrück, dne 15. marca 1944.